

भारतीय रिज़र्व बँक
RESERVE BANK OF INDIA
www.rbi.org.in

आरबीआय/२००११-१२/१९

डीएनबीएस (पीडी). सीसी. क्र.२२५/०३.०२.००१/२०११-१२

जुलै १, २०११

सर्व अर्बकीय वित्तकंपन्यांचे ठेवी न स्वीकारणाऱ्या किंवा धारण न करणाऱ्या अध्यक्ष/सीईओ.

महोदय,

“महापरिपत्रक अर्बकीय वित्त कंपन्या (ठेवी न स्वीकारणाऱ्या किंवा धारण न करणाऱ्या) प्रुडेन्शियल नॉर्म्स (रिज़र्व बँक) निदेश, २००७”

आपणास माहितच आहे की, ह्या विषयावरील सर्व सूचना एकाच जागी मिळाव्यात ह्यासाठी रिज़र्व बँकेने ह्या विषयावर महापरिपत्रक क्र डीएनबीएस १९३ डीजी (वीएल)- २००७ दिनांक फेब्रुवारी २२, २००७ प्रसिद्ध केले होते व ते आता ३० जून २०११ पर्यंत खालील प्रमाणे अद्यावत करण्यात आले आहे. हे महापरिपत्रक रिज़र्व बँकेच्या [http:// www. rbi. org. in](http://www.rbi.org.in) ह्या वेबसाईटवरही टाकण्यात आले आहे.

आपली विश्वासु

(उमा सुब्रमण्यम्)

प्रभारी मुख्य महाव्यवस्थापक

भारतीय रिझर्व बँक
अबँकिय पर्य वेक्षण विभाग
केंद्रीय कार्यालय
केंद्र-१, वर्ल्ड ट्रेड सेंटर
कफ परेड, कुलाबा
मुंबई - ४०० ००५

अधिसूचना क्र. डीएनबीएसी १९३ डीजी (व्ही एल) - २००७. दि. फेब्रुवारी २२, २००७

जनतेच्या हिताच्या दृष्टीने आवश्यक वाटल्याने आणि देशाचा लाभ व्हावा ह्यासाठी कर्ज प्रणालीचे विनियम करण्यासाठी बँकांना साह्य करणे आवश्यक असल्याबाबत समाधान झाल्याने, भारतीय रिझर्व बँक अधिनियम १९३४ (१९३४ चा) ह्या कलम ४५ जेअने दिलेल्या अधिकारांचा तसेच ह्या वतीने मिळालेल्या अधिकारांचा वापर करून तसेच, अधिसूचना क्र. डीएफसी. ११९/ डीजी (एसपीटी)/९८ दि. जानेवारी ३१, १९९८ मधील नॉनबँकिंग फायनान्शियल कंपनीज प्रुडेन्शियल नार्म्स (रिझर्व बँक) डायरेक्शन्स, १९९८ ह्यांना रद्दबातल ठरवून, रिझर्व बँक, प्रुडेन्शियल नार्म्सबाबत निदेश देणे आवश्यक असल्याचे जाणून, ठेवी न स्वीकारणाऱ्या/न धारण करणाऱ्या प्रत्येक अबँकीय वित्त कंपनीला ह्याबाबत पुढे विहित केल्यानुसार निदेश देत आहे:-

लाघु शीर्षक, सुरुवात आणि ह्या निदेशांचे लागू होणे

१. १) हे निदेश “नॉन - बँकिंग फायनान्शियल (नॉन डिपॉझिट अॅक्सेप्टिंग ऑर होल्डिंग) कंपनीज प्रुडेन्शियल नॉम्स (रिझर्व बँक) निदेश, २००७” म्हणून समजले जातील.

२) हे निदेश ताबतोब जारी केले जातील.

३)

१) पुढील खंड (२), (३) आणि (४) मध्ये केलेली तरतुद सोडल्यास,

[ह्या निदेशांमधील तरतुदी, ठेवी न स्वीकारणाऱ्या/धारण न करणाऱ्या प्रत्येक अबँकीय वित्त कंपनीला लागू होतील]^१

२) परिच्छेद १६ व १८ मधील ह्या निदेशाच्या तरतुदी पुढील कंपन्यांना लागू होणार नाहीत:

अ) एखादी कर्ज संस्था

ब) एखादी गुंतवणुक संस्था

क) अॅसेट फायनान्स संस्था. - जी ठेवी न घेणारी अबँकिय आणि विशेष महत्वाची वित्त संस्था नाही.

३) केवळ गुंतवणुक करणारी कंपनी असून अबँकीय वित्त कंपनी असलेल्या कंपनीला हे निदेश लागू होणार नाहीत.

मात्र ती संस्था,

अ) तिचा गट/होल्डिंग/दुय्यम कंपन्यांच्या सिक्युरिटीजमध्ये गुंतवणुकी धारण करणारी कंपनी व अशा धारणाचे मूल्य तिच्या एकूण अॅसेट्सच्या नव्वद टक्क्यांपेक्षा कमी नसलेली आणि अशा सिक्युरिटीजचा व्यापार न करणारी असल्यास

^१ अधिसूचना क्र. डीएनबीएस २१३/सीजीएम(एसआर)-२०१० दि. १२ फेब्रुवारी, २०१० द्वारा प्रतिस्थापित

ब) सार्वजनिक ठेवी न स्वीकारणारी/न धारण करणारी असल्यास

क) ती सिस्टमॅटिकली महत्वाची व ठेवी न स्वीकारणारी अर्बकीय वित्त कंपनी नसल्यास तथापि, परिच्छेद १६ व १८ च्या तरतुदी अशा गुंतवणुक कंपन्यांना लागू होतील की ज्या सिस्टमॅटिकली महत्वाच्या ठेवी न स्वीकारणाऱ्या अर्बकीय वित्त कंपन्या आहेत.

४) परिच्छेद १९ च्या तरतुदी सोडून हे निदेश, कंपनीज अॅक्ट, १९५६ (१९५६ चा १) च्या कलम ६१७ खाली व्याख्या केलेल्या व सरकारी कंपनी असलेल्या व सार्वजनिक ठेवी न स्वीकारणाऱ्या/धारण न करणाऱ्या अ-बर्बकीय वित्त कंपनीला लागू होणार नाहीत.

^२ ५) कोअर इन्व्हेस्टमेंट कंपनीज (रिजर्व बँक) निर्देश, २०११ (इथून पुढे सीआयसी निर्देश म्हणून ओळखल्या जाणा-या) निर्देशांमध्ये कोअर इन्व्हेस्टमेंट कंपनी म्हणून ओळखल्या जाणा-या अशा नॉन बँकिंग आर्थिक वित्त कंपनीला हे निर्देश लागू असणार नाहीत, जीसीआयसी निर्देशांच्या परिच्छेद ३ मधील उप परिच्छेद (१) मधील विधान (एच) मध्ये व्याख्या केलेली सुसज्ज आणि महत्वाची कोअर इन्व्हेस्टमेंट कंपनी नसेल.

(६)ह्या निर्देशांमधील परिच्छेद १५, १६ आणि १८ मधील तरतुदी सीआयसी निर्देशांमध्ये व्याख्या करण्यात आलेल्या सुसज्ज आणि महत्त्वाच्या कोअर इन्व्हेस्टमेंट कंपनीला लागू होणार नाहीत व त्या वेळेस त्या कंपनीद्वारे वार्षिक लेखापालाच्या लेखापरीक्षणाचे प्रमाणपत्र सादर केले जाणे आणि सीआयसी निर्देशांमध्ये निर्धारित करण्यात आलेल्या भांडवली गरजा आणि लिक्विड प्रमाणाची पूर्तता केली जाणे आवश्यक राहिल.

व्याख्या

२. १) ह्या निदेशांपुरते, अन्य संदर्भ नसल्यास-

१) “ब्रेक अप व्हॅल्यू” म्हणजे, इक्विटी भांडवल आणि अमूर्त अॅसेट्सने कमी झालेला राखीव निधी व पुनर्मुल्यांकन राखीव निधी, भागिले त्या गुंतवणुकदार कंपनीच्या इक्विटी शेअर्सची संख्या

२) “कॅरियिंग कॉस्ट” म्हणजे, अॅसेट्सचे पुस्तकी मूल्य व अद्याप न मिळालेले व जमा झालेले त्यावरील व्याज.

(३) “चालू गुंतवणूक” म्हणजे अशी गुंतवणूक जी तिच्या स्वरूपामुळे लगेचच प्रत्यक्षात येऊ शकते आणि ज्या दिवशी अशी गुंतवणूक केली गेली असेल, त्या दिवसापासून एक वर्षापेक्षा अधिक कालावधीत धारण केली जाणार नाही;

४) “डारुटफुल अॅसेट” म्हणजे ; -

अ) एखादे मुदत कर्ज किंवा

ब) लीज अॅसेट किंवा

क) हायर-परचेस अॅसेट किंवा

ड) अन्य कोणतेही अॅसेट, जी १८ महिन्यांपेक्षा अधिक काळ सब-स्टँडर्ड अॅसेट म्हणून राहिले आहे.

सरकारी कंपन्यांना दिनांक १२ डिसेंबर २००६ च्या क्र. डीएनबीएस.पीडी/सीसी क्र. ८६/०३.०२.०८९/२००६-०७ परिपत्रकाद्वारे सल्ला देण्यात आला होता की, त्यांनी एनबीएफसी नियामक तत्वांच्या विविधा घटकांच्या अनुपालनासाठी एक कार्य योजना सरकारसोबत चर्चा करून सादर करावी आणि ती रिजर्व बँकेला (बिगर आर्थिक पर्यवेक्षण- डीएनबीएस विभागामध्ये) सादर करावी.

^२ अधिसूचना क्र. डीएनबीएस(पीडी)२२१/सीजीएम(युएस)-२०१० दि. ५ जानेवारी, २०११ द्वारा प्रतिस्थापित

५) “अर्निंग व्हॅल्यु” म्हणजे, एखाद्या इक्विटी शेअरचे मूल्य, जे प्रिफरन्स डिव्हिडंड कमी केल्यावर व कर कापल्यावर काढलेले सरासरी मूल्य असून, ते मागील तीन वर्षांसाठी एक्स्ट्रा ऑर्डिनरी आणि पुनरावृत्ती न होणाऱ्या बाबींसाठी सुधारित केलेले (अॅडजस्टेड) आणि त्याला गुंतवणुकदार कंपनीच्या इक्विटी शेअर्सच्या संख्येने भागून पुढील दराने भांडवलीकृत केलेले असते:-

- अ) मुख्यत्वेकरून उत्पादन करणाऱ्या कंपनीसाठी आठ टक्के
- ब) मुख्यत्वेकरून व्यापार करणाऱ्या कंपनीसाठी दहा टक्के
- क) अबॅकीय वित्त कंपनीसह अन्य कोणत्याही कंपनीसह बारा टक्के.

टीप : गुंतवणुक करणारी कंपनी ही तोट्यात जाणारी कंपनी असल्यास अर्निंग व्हॅल्यु शून्य धरण्यात येईल.

६) “फेअर व्हॅल्यु” म्हणजे अर्निंग व्हॅल्यु व ब्रेकअप व्हॅल्यु ह्यांचे मध्यसमान.

७) “हायब्रिड डेट” म्हणजे, इक्विटी तसेच कर्ज ह्यांचे विशिष्ट गुणविशेष असलेला भांडवली संलेख

“(७अ) ‘इन्फ्रास्ट्रक्चर फायनान्स कंपनी म्हणजे ‘अबॅकीय वित्त कंपनी जी आपल्या एकूण मालमत्तेच्या किमान ७५ टक्के इतका भाग इन्फ्रास्ट्रक्चर लोन मध्ये देते”^३

८) “इन्फ्रास्ट्रक्चर लोन” म्हणजे, अबॅकीय वित्त कंपन्यांनी एखाद्या कर्जदाराला, मुदत कर्ज, प्रकल्प कर्ज ह्या रूपाने, प्रकल्प वित्त पॅकेजचा एक भाग म्हणून मिळालेल्या एखाद्या प्रकल्प कंपनीमधील बॉन्ड्स / रोखे / प्रिफरन्स शेअर्स / इक्विटी शेअर्स ह्यांच्या सबस्क्रिप्शनसाठी दिलेली एक कर्ज सुविधा. आणि त्यात सबस्क्रिप्शनची रक्कम “अग्रिम राशीच्या स्वरूपात” किंवा ती कर्जदार कंपनी पुढील व्यवसायात दीर्घ मुदतीच्या निधी-सुविधेच्या स्वरूपात असते:-

- पुढीलपैकी कोणत्याही एका क्षेत्रातील एक प्रकल्प म्हणून असलेली, कोणत्याही पायाभूत सुखसोयीच्या सुविधेचा
- विकास करणारी किंवा
- वापरणारी व चालू ठेवणारी किंवा
- विकास, वापर व चालू ठेवणारी कंपनी.

अ) टोल रोड, पूल, किंवा रेल्वे प्रणाली ह्यासह एखादा रस्ता

ब) महामार्ग प्रकल्पाचा एक महत्वाचा भाग असलेल्या कार्यकृतींसह एखादा महामार्ग प्रकल्प

क) एखादे बंदर, विमानतळ, अंतर्गत जलप्रवाह किंवा अंतर्गत बंदर

ड) पाणीपुरवठा प्रकल्प, सिंचन प्रकल्प, जल प्रक्रिया प्रणाली, मलनिस्सारण प्रणाली किंवा धन कचरा व्यवस्थापन प्रणाली

ई) रेडियो पेजिंग, देशांतर्गत सॅटेलाईट सेवा (म्हणजे, टेलिकम्युनिकेशन सेवा देण्यासाठी भारतीय कंपनीच्या मालकीची व तिच्याद्वारे चालित उपग्रह), “टेलिकॉम टॉवर्स”^४ नेटवर्क ऑफ ट्रॅकिंग, ब्रॉडबँड नेटवर्क व इंटरनेट सेवा ह्यासह, पायाभूत किंवा सेल्युलर टेलिकम्युनिकेशन सेवा

फ) औद्योगिक पार्क किंवा स्पेशल इकॉनॉमिक झोन

ग) ऊर्जेचे निर्माण किंवा निर्माण व वितरण

^३ अधिसूचना क्र. डीएनबीएस २१३/सीजीएम(एएसआर)-२०१० दि. १२ फेब्रुवारी, २०१० द्वारा प्रतिस्थापित

^४ अधिसूचना क्र. डीएनबीएस(पीडी) २२५/सीजीएम(युएस)-२०११ दि. १६ मार्च, २०११ द्वारा प्रतिस्थापित

ह) नवीन पारेषण किंवा वितरणाच्या लाईन टाकून ऊर्जेचे नवीन पारेषण किंवा वितरण;
“ह.१) गॅस, क्रूड ऑईल आणि पेट्रोलियम पाईपलाईन्स टाकणे आणि मेटॅन करणे”.^५

आय) कृषी प्रक्रिया व शेतीला इनपुट्स देण्यासंबंधाने प्रकल्पाबाबतचे बांधकाम/निर्माण
ज) प्रक्रिया केलेल्या कृषिमालाचे, तसेच फळे, भाज्या आणि फुले ह्यासारख्या नाशवंत मालाचे संरक्षण व साठवण करण्यासाठी तसेच दर्जाबाबत परिक्षण सुविधा ह्यासाठी बांधकाम निर्माण
के) [खोडले]^६, आणि
ल) अशाच स्वरूपाच्या पायाभूत सोयीच्या सुविधा

९) “लॉस अॅसेट” म्हणजे -

अ) त्या अबॅकीय वित्त कंपनीने किंवा तिच्या अंतर्गत किंवा बाह्य लेखा परीक्षकाने किंवा भारतीय रिझर्व बँकेने, त्या अबॅकीय वित्त कंपनीच्या परीक्षणामध्ये निर्देश केलेला लॉस अॅसेट. मात्र त्या अबॅकीय वित्त कंपनीने असा अॅसेट राईट ऑफ केलेला नसावा. आणि

ब) असा अॅसेट की जो, त्याचे प्रतिभूती मूल्य कमी झाल्यामुळे किंवा त्यासाठी प्रतिभूती मिळत नसल्यामुळे किंवा फसवाफसवीमुळे किंवा कर्जदाराने वगळल्यामुळे, त्यावर वाईट परिणाम झाला आहे.

१०) “लॉग टर्म इन्व्हेस्टमेंट” म्हणजे वर्तमान (चालु) गुंतवणुकीपेक्षा निराळी असलेली गुंतवणुक

११) “नेट अॅसेट व्हॅल्यु” म्हणजे, एखाद्या विशिष्ट योजनेबाबत संबंधित मॅच्युअल फंडाने घोषित केलेली अगदी अलिकडील नेट अॅसेट व्हॅल्यु.

१२) “नेट बुक व्हॅल्यु” म्हणजे -

अ) हायर-परचेस मालमत्तेच्या बाबतीत, येणे असलेल्या एकूण थकित व भावी हप्त्यांच्या रकमेमधून अपरिपक्व वित्त आकार (फायनान्स चार्जेस) वजा करून व त्यामधून ह्या निदेशांच्या परिच्छेद ९ (२) (१) अनुसार असलेली रक्कम वजा करून येणारी रक्कम

ब) लीज केलेल्या मालमत्तेबाबत, येणे म्हणून ठरविलेल्या थकित लीज भाड्याचा एकूण भांडवली भाग आणि लीज अॅडजस्टमेंट खात्याच्या शेष/शिल्लकेने तडजोड केलेले घसारा धरून (डेप्रिशिएटेड) येणारे पुस्तकी मुल्य,

१३) “नॉन-परफॉर्मिंग अॅसेट” (ह्या निदेशामध्ये ज्यांना “एनपीए” असे संबोधिले आहे) म्हणजे :-

अ) जिच्या बाबतीत सहा महिने किंवा त्याहून अधिक काळासाठी व्याज मुदतबाह्य थकलेले आहे अशी मालमत्ता

ब) सहा महिने किंवा अधिक काळासाठी हप्ता थकित झाला आहे असे किंवा सहा महिने किंवा अधिक काळ ज्यावरील व्याज थकले आहे असे व्याजसह मुदतकर्ज.

^५ अधिसूचना क्र. डीएनबीएस २१३/सीजीएम(एएसआर)-२०१० दि. १२ फेब्रुवारी, २०१० द्वारा प्रतिस्थापित

^६ अधिसूचना क्र. डीएनबीएस २१३/सीजीएम(एएसआर)-२०१० दि. १२ फेब्रुवारी, २०१० द्वारा खोडून टाकली

क) डिमांड किंवा कॉल करण्याच्या तारखेपासून सहा महिने किंवा अधिक काळासाठी ज्यांचे कर्ज थकित झाले आहे असे डिमांड किंवा कॉल कर्ज.

ड) सहा महिने किंवा अधिक काळ थकित आलेले दयेक.

ई) सहा महिने किंवा अधिक काळ थकित आलेले दयेक एखाद्या कर्जावरील व्याज किंवा “अदर करंट अॅसेट्स” ह्या शीर्षकाखाली, अल्पमुदतीचे कर्ज/अग्रिम राशी ह्या सुविधेच्या रुपात दिलेली व येणे असलेली व सहा महिने किंवा अधिक काळ थकित असलेली रक्कम.

फ) सहा महिने किंवा अधिक काळासाठी, मालमत्तेची विक्री केल्याने किंवा सेवा दिल्याने किंवा झालेल्या खर्चाची परतफेड केल्याने असलेले येणे.

ग) बारा महिने किंवा अधिक काळासाठी थकित झालेले लीजचे भाडे व हायरपरचेस हप्ता.

ह) कर्ज, अग्रिम राशी व इतर कर्ज सुविधांच्या बाबतीत (खरेदी केलेली व डिसकाउंट केलेली बिले ह्यासह) कर्जदार/लाभार्थीना उपलब्ध करून दिलेल्या कर्ज सुविधेखाली येणे असलेली रक्कम असल्यास ह्यापैकी कोणतीही कर्ज सुविधा नॉन परफॉर्मिंग अॅसेट होते. मात्र - लीज व हायर परचेस व्यवहारांबाबत एखाद्या अबॅकीय वित्त कंपनीने अशा खात्याचे वर्गीकरण त्या खात्याच्या परतफेडीच्या पूर्वइतिहासावरून करावे.

१४) “ओन्ड फंड” म्हणजे, भरणा केलेल्या (पेड अप) इक्विटी भांडवल, इक्विटीमध्ये बंधनकारक रीत्या परिवर्तन करावयाचे प्रिफरन्स शेअर्स, फ्री रिझर्वज, शेअर प्रिमियम अकाउंटमधील शिल्लक, अॅसेटच्या विक्रीमधून येऊ शकणारे कॅपिटल रिझर्वज (अॅसेटचे पुनर्मूल्यांकन केल्यामुळे निर्माण झालेल्या राखीव निधी सोडून) वजा, संचित तोट्याची शिल्लक, अमूर्त (इंटॅनिबल) मालमत्तेचे पुस्तकमूल्य, आणि असल्यास डिफर्ड राजस्व खर्च.

१५) “स्टॅंडर्ड अॅसेट्स” म्हणजे असा अॅसेट/मालमत्ता की जिच्याबाबत मुद्दलाचे पुनरप्रदान किंवा व्याजप्रदान ह्यामध्ये कोणतीही कसूरी दिसून येत नाही. व ज्याच्या बाबतीत कोणताही प्रश्न दिसत नाही व व्यवहाराशी संबंधित कोणतीही सर्वसाधारण जोखीम असत नाही.

१६) “सब स्टॅंडर्ड अॅसेट” म्हणजे -

अ) १८ महिन्यांपेक्षा अधिक नासलेल्या कालासाठी नॉनपरफॉर्मिंग अॅसेट असे वर्गीकरण केलेला अॅसेट

ब) असा एक अॅसेट की जेथे व्याज आणि/किंवा मुद्दल ह्या संबंधिच्या करारामधील अटींसाठी कार्यकृती सुरु झाल्यावर पुनश्च वेळापत्रक, पुनर्रचित किंवा नवीन वाटाघाटी केल्या गेल्या असून त्या वरील प्रमाणे पुनर्रचित इत्यादि अटिनुसार एक वर्ष संपेपर्यंत समाधानकारक कामगिरी केली गेली असेल. मात्र - अशा इन्फ्रास्ट्रक्चर कर्जाचे, सब-स्टॅंडर्ड अॅसेट असे वर्गीकरण हे, ह्या निदेशांच्या परिच्छेद २० मधील तरतुदीनुसार केले गेले असेल.

१७) “सबॉर्डिनेट कर्ज ” म्हणजे, एखाद्या संलेख, जो संपूर्णपणे भरणा झालेला (पेड अप) आहे व तो अ. प्रतिभूतित (अनसिक्युअर्ड) असून, तो धनकोच्या दाव्यांच्या संबंधात दुय्यम समजला जातो (सबॉर्डिनेट) आणि तो निर्बंधक खंडांपासून मुक्त असून, त्याचे धारकाच्या इच्छेनुसार किंवा त्या अबॅकीय वित्तसंस्थेच्या पर्यवेक्षक प्राधिकरणाच्या संमतीशिवाय विमोचन करता येत नाही. अशा संलेखाचे पुस्तक-मूल्य खाली दिल्याप्रमाणेच डिसकाउंट करता येईल :-

	संलेखांची शेष परिपक्वता	डिसकाउंटचा दर
अ)	एक वर्षापर्यंत	१०० %
ब)	एक वर्षापेक्षा अधिक पण दोन वर्षापर्यंत	८० %
क)	दोन वर्षापेक्षा अधिक पण तीन वर्षापर्यंत	६० %
ड)	तीन वर्षापेक्षा अधिक पण चार वर्षापर्यंत	४० %
ई)	चारपेक्षा अधिक पण पाच वर्षापर्यंत	२० %

मात्र असे डिसकाउंट केलेले मूल्य टिअर १ भांडवलाच्या ५० टक्क्यांपेक्षा अधिक नसावे.

१८) “सबस्टॅशियल इन्टरेस्ट” म्हणजे, एखाद्या व्यक्तीने किंवा तिच्या पती/पत्नीने किंवा अल्पवयीन बालकाने, एखाद्या कंपनीच्या शेअर्स मधील लाभदायक व्याज, एकट्यानेच किंवा एकत्रपणे धारण करणे, ज्यावरील दिलेली रक्कम त्या कंपनीच्या सर्व भागीदारांनी जमा केलेल्या भांडवलाच्या दहा टक्क्यांपेक्षा अधिक आहे.

१९) “सिस्टेमॅटिकली इंपॉर्टंट नॉन डिपॉझिट टेकिंग किंवा नॉन बँकिंग फायनान्शियल कंपनी” म्हणजे, एक अबॅकीय वित्तीय कंपनी जी सार्वजनिक ठेवी स्वीकारत/धारण करत नाही व जिच्या शेवटच्या लेखापरिक्षित ताळेबंदात दाखविलेले एकूण असेट्स रु १०० कोटी व त्यापेक्षा अधिक आहेत.

२०) “टिअर १ कॅपिटल” म्हणजे, ओन्ड फंड्स वजा अन्य अबॅकीय वित्तीय कंपन्यांच्या शेअर्समध्ये गुंतविलेला निधि, आणि शेअर्स, रोखे, डिबेंचर्स, येणे असलेली कर्जे, व अग्रिम राशी ह्यातील गुंतवणुक व केलेला हायर परचेस व लीज फायनान्स आणि सहाय्यक कंपन्या व त्याच गटातील कंपन्यांमध्ये ठेवलेल्या ठेवी, ज्या एकूण ओन्ड फंडाच्या दहा टक्क्यांपेक्षा अधिक आहेत.^९ आणि एखाद्या सिस्टेमॅटिकली इंपॉर्टंट नॉन डिपॉझिट टेकिंग नॉन बँकिंग फायनान्शियल कंपनीने प्रत्येक वर्षी दिलेल्या परपेचुअल कर्ज संलेखांचे मूल्य मागील लेखा वर्षाच्या मार्च ३१ रोजी, अशा कंपनीच्या एकूण टिअर १ भांडवलाच्या १५ % पेक्षा अधिक नसावे.

अधिसूचना क्र. डीएनबीएस (पीडी) २०२/सीजीएम (पीके) - २००८ दि. ऑक्टोबर २९, २००८ अन्वये प्रचारित.

२१) “टिअर २ कॅपिटल” मध्ये पुढील गोष्टींचा समावेश आहे -

अ) इक्विटीमध्ये बंधनकारकरीत्या परिवर्तनीय शेअर्स सोडून अन्य प्रिफरन्स शेअर्स

ब) पंचावन्न टक्क्यांच्या डिसकाउंटेड दराने पुनर्मूल्यांकन राखीव निधी.

क) सर्वसाधारण तरतुदी आणि लॉस रिझर्व्हज्, मात्र त्या प्रत्यक्ष अवमूल्यनाशी संबंधित किंवा कोणत्याही असेटमध्ये झालेल्या तोट्याशी जोडल्या गेल्या नसाव्यात व त्या अनपेक्षित तोटा भरून काढण्यास, (वेटेड असेट्सच्या सव्वा टक्क) भरून काढण्यास उपलब्ध असाव्यात.^८

^९ अधिसूचना क्र. डीएनबीएस २०२/सीजीएम(पीके)-२००८ दि. २९ ऑक्टोबर २००८ द्वारा प्रतिस्थापित

^८ अधिसूचना क्र. डीएनबीएस २२३/सीजीएम(यूएस)-२०११ दि. १७ जानेवारी, २०११ द्वारा प्रतिस्थापित

ड) हायब्रिड ऋण भांडवल संलेख.

(ई) सर्वॉर्डिनेट कर्ज ; आणि ^९

^{१०}(फ) परपेच्युअल ऋण संलेख, जे टिअर १ भांडवलासाठी पात्र असल्यापेक्षा अतिरिक्त आहेत. मात्र ह्यांची एकूण बेरीज टिअर १ भांडवलापेक्षा अधिक नसावी.

२) ह्यात व्याख्या न केलेले व भारतीय रिझर्व बँक अधिनियम, १९३४ (१९३४ चा २) आणि अबँकिय वित्त कंपनी सार्वजनिक ठेवीच्या स्वीकार (रिझर्व बँक) निदेश, १९९८ ह्यामध्ये व्याख्या केलेले इतर शब्द व शब्दसमुच्चय ह्यांचा अर्थ त्या अधिनियमाखाली किंवा त्या निदेशाखाली योजिलेल्या अर्थाप्रमाणेच असेल. तो अधिनियम किंवा ते निदेश ह्यात व्याख्या न केलेल्या शब्दांचा किंवा शब्दसमुच्चय यांचा अर्थ, कंपनी अधिनियम, १९५६ (१९५६ चा १) ह्यामध्ये योजिल्याप्रमाणे असेल.

उत्पन्नाची ओळख/मान्यता

३.१) उत्पन्नाची ओळख ही मान्यताप्राप्त लेखा-तत्वांवर आधारित असेल

२) व्याज/सूट किंवा एनपीजी वरील कोणताही आकार ह्यासह असलेले उत्पन्न ते प्रत्यक्ष मिळाल्यावरच उत्पन्न समजले जाईल. तो अॅसेट, नॉन परफॉर्मिंग होण्यापूर्वी समजण्यात आलेले पण वसूल न झालेले उत्पन्न रिहर्स करण्यात येईल.

३) हायर - परचेस मालमत्तेबाबत, १२ महिन्यांपेक्षा अधिक काळासाठी हप्ते थकले असल्यास, भाडे प्रत्यक्ष मिळाल्यावरच ते उत्पन्न समजले जाईल. तो अॅसेट, नॉन परफॉर्मिंग होण्यापूर्वी असे उत्पन्न प्रॉफिट व लॉस अकाउंट खात्यात घेऊन प्रत्यक्षात वसूली झालेली नसल्यास ते रिहर्स करण्यात येईल.

४) लीज - मालमत्तेबाबत, लीजचे भाडे १२ महिन्यांपेक्षा अधिक काळ थकलेले असल्यास, त्या लीजचे भाडे प्रत्यक्ष वसूल झाल्यावरच ते उत्पन्न समजले जाईल. ती मालमत्ता नॉन परफॉर्मिंग होण्यापूर्वीच लीजचे एकूण भाडे वसूल न होता प्रॉफिट अँड लॉस अकाउंटमध्ये दाखल केल्यास ते रिहर्स केले जाईल.

अधिसूचना क्र. डीबीएनएस (पीडी) २००२/ सीजीएम (पीके) - २००८ दि. ऑक्टो २९,२००८ अन्वये प्रसारित.

स्पष्टीकरण

ह्या परिच्छेदापुरते “नेट लीज रेंटल्स” म्हणजे, प्रॉफिट अँड लॉस अकाउंटमध्ये, लीज अॅडजेस्टमेंट अकाउंटद्वारा, डेबिट/क्रेडिट गेलेली व कंपनी अॅक्ट, १९५६ (१९५६ चा १) च्या शेड्युल १४ खाली लागू असलेल्या घसान्याच्या दरानुसार कमी झालेले एकूण लीज रेंटल्सचे मध्यमान (मीन)

गुंतवणुकीपासूनचे उत्पन्न

४.१) कॉर्पोरेट बॉडीजच्या शेअर्सवरील आणि म्युच्युअल फंडांच्या युनिट्सवरील लाभांशाद्वारे मिळालेले उत्पन्न पुढील धर्तीवरील हिशेबात घेतले जाईल:-

मात्र, कॉर्पोरेट बॉडीजच्या शेअर्सवरील लाभांश त्या कॉर्पोरेट बॉडीजच्या वार्षिक सर्वसाधारण सभेत घोषणा केली गेल्यावर आणि त्या अबँकिय वित्त कंपनीचा प्रदान घेण्याचा हक्क सिद्ध झाल्यावरच अॅक्युअल धर्तीवर हिशेबात घेतला जाईल.

^९ अधिसूचना क्र. डीएनबीएस २०२/सीजीएम(पीके)-२००८ दि. २९ ऑक्टोबर २००८ द्वारा प्रतिस्थापित

^{१०} अधिसूचना क्र. डीएनबीएस २०२/सीजीएम(पीके)-२००८ दि. २९ ऑक्टोबर २००८ द्वारा प्रतिस्थापित

२) कॉर्पोरेट बॉडीच्या बॉण्ड्स व डिबेंचर्स मधून आणि सरकारी सिक्युरिटीज् / बॉण्ड्सपासून होणारे उत्पन्न हे अँक्रुअल धर्तीवर हिशेबात घेण्यात यावे :-

मात्र, ह्या संलेखावरील व्याजदार हा पूर्वनिश्चित असावा आणि व्याज नियमतपणे दिले जावे व थकित नसावे.

३) ज्यांच्या व्याजाचे प्रदान व मुदलाचे पुनर् प्रदान ह्याबाबत जेथे केंद्र सरकार किंवा राज्यसरकारने हमी घेतली आहे अशा कॉर्पोरेट बॉडीज् किंवासार्वजनिक उपक्रम ह्यांच्या सिक्युरिटीज्चे उत्पन्न अँक्रुअल धर्तीवर हिशेबात घेतले जावे.

लेखा - मानके

५. ह्या निदेशांच्या विपरीत नसल्यास, इन्स्टिट्यूट ऑफ चार्टर्ड अकाउंटंट्स ऑफ इंडिया (ह्या निदेशांमध्ये ज्यांना “ आयसीएआय” असे संबोधिले आहे) ह्यांनी दिलेली लेखा मानके व माग्रदर्शक सूचनांचे पालन करण्यात यावे.

गुंतवणुकीचा हिशेब (अकाउंटिंग)

६.१) अ) प्रत्येक अबॅकीय वित्तकंपनीचे सेचालक मंडळ त्या कंपनीसाठी गुंतवणुकीचे धोरण तयार करून त्याची अंमलबजावणी करील.

ब) चालु (करंट) व दीर्घ मुदतीच्या गुंतवणुकीचे वर्गीकरण करावयाचे निकष संचालक मंडळ, त्या गुंतवणुक धोरणात स्पष्टपणे मांडेल.

क) सिक्युरिटीजमधील प्रत्येक गुंतवणुक करताना त्यांचे करंट व दीर्घ मुदतीच्या असे वर्गीकरण केले जाईल.

ड) १) तात्पुरत्या (अँड हॉक) धर्तीवर कोणतेही आंतर-वर्ग हस्तांतरण केले जाणार नाही.

२) असे आंतर-वर्ग हस्तांतरण आवश्यक असल्यास, ते प्रत्येक सहामहीच्या सुरुवातीस म्हणजे एप्रिल १ किंवा ऑक्टोबर १ रोजी संचालक मंडळाच्या मंजुरीने केले जाईल.

३) ह्या गुंतवणुकी, पुस्तकी मूल्य किंवा बाजार मूल्य ह्यापैकी जे कमी असेल त्या मूल्याने, करंट मधून दीर्घ मुदतीत किंवा त्या-उलट, स्क्रिप निहाय केली जाईल.

४) प्रत्येक स्क्रिपमधील घसान्यासाठी (डिप्रिशिएशन) संपूर्णपणे तरतुद केली जाईल व मूल्यवृद्धीकडे दुर्लक्ष केले जाईल

५) त्याच प्रकारच्या/वर्गातील स्क्रिप्स असल्या तरीही, अशा आंतर-वर्ग हस्तांतरणाचे वेळी, एका स्क्रिपमधील तडजोड केली जाणार नाही.

२) मूल्यांकनासाठी, कोटेड चालु गुंतवणुकीचे पुढील प्रकारे गट तयार करण्यात येतील :- उदा -

- अ) इक्विटी शेअर्स
- ब) प्रिफरन्स शेअर्स
- क) डिबेंचर्स व बॉण्ड्स
- ड) ट्रेझरी बिल्ससह सिक्युरिटीज्

- ई) म्युच्युल फंडांचे युनिट्स आणि
फ) इतर.

प्रत्येक प्रकारच्या कोटेड करंट गुंतवणुकींचे मूल्य त्यांची प्रत्यक्ष किंमत किंवा बाजारमूल्य ह्यापैकी जे कमी असेल त्यानुसार केले जाईल. ह्यासाठी, प्रत्येक वर्गातील गुंतवणुकींच्या स्क्रिपनिव्हाय विचार केला जाईल आणि प्रत्येक वर्गातील सर्व गुंतवणुकींसाठी त्यांची किंमत व मार्केट मूल्य एकत्रितपणे घेतले जातील. त्या वर्गासाठी एकूण बाजारमूल्य हे वर्गासाठीच्या एकूण किंमतीपेक्षा कमी असल्यास, प्रॉफिट अँड ऍस अकाउंटमध्ये निव्वळ (नेट) घसारा दाखविला जाईल व त्यासाठी तरतुद केली जाईल. त्या वर्गासाठीचे एकूण बाजारमूल्य त्या वर्गासाठीच्या एकूण किंमतीपेक्षा अधिक असल्यास, निव्वळ मूल्यवृद्धीकडे दुर्लक्ष केले जाईल. एका वर्गामधील घसान्याची दुसऱ्या वर्गातील मूल्यवृद्धीशी तडजोड केली जाणार नाही.

३) चालु (करंट) गुंतवणुकींच्या स्वरूपातील अनकोटेड इक्विटी शेअर्सचे मूल्यांकन प्रत्यक्ष किंमत किंवा ब्रेक-अप मूल्यावर (ह्या पैकी जे कमी असेल त्यावर) केले जाईल. तथापि, तशी आवश्यकता असल्यास, अबॅकीय वित्त कंपनीच्या शेअर्सच्या ब्रेकअप मूल्याच्या जागी फेअर व्हॅल्यु टाकू शकतात. गुंतवणुकदार कंपनीचा ताळेबंद दोन वर्षांसाठी उपलब्ध न झाल्यास अशा शेअर्सचे मूल्य एक रुपया एवढेच समजले जाईल.

४) करंट गुंतवणुकींच्या स्वरूपातील अनकोटेड प्रिफरन्स शेअर्सचे मूल्यांकन त्यांची किंमत किंवा दर्शनी मूल्य ह्यापैकी जे कमी असेल त्यानुसार केले जाईल

५) अनकोटेड सरकारी सिक्युरिटीज किंवा सरकारी हमी प्राप्त बाँड्समधील गुंतवणुक ही कार्यकारी (कॅरिईंग) मूल्यावर समजली जाईल

६) करंट गुंतवणुकींच्या स्वरूपातील, म्युच्युअल फंडांच्या युनिट्समधील अनकोटेड गुंतवणुकींचे मूल्यांकन, त्या फंडाच्या प्रत्येक शेजनेबाबत, त्या म्युच्युअल फंडांने घोषित केलेल्या नेट असेट मूल्यावर केले जाईल

७) कमर्शियल पेपर्सचे मूल्योक्त त्यांच्या कार्यकारी (कॅरिईंग) किंमतीवर केले जाईल.

८) एखाद्या दीर्घकालीन गुंतवणुकीचे मूल्यांकन हे आयसीएआयने दिलेल्या लेखा-प्रमाणा नुसार केले जाईल.

टीप : उत्पन्न समजण्यासाठी व मालमत्ता वर्गीकरणासाठी, अनकोटेड डिबेंचर्सना, त्या डिबेंचर्सच्या मुदतीनुसार, मुदतकर्जे किंवा अन्य प्रकारच्या कर्जसुविधा समजण्यात येईल.

डिमांड/कॉल कर्जासाठी धोरणाची गरज

७ १) डिमांड/कॉल कर्ज देणाऱ्या /देऊ इच्छिणाऱ्या प्रत्येक अबॅकीय वित्त कंपनीच्या संचालक मंडळाने त्यासाठी व त्या कंपनीसाठी एक धोरण तयार करणे आवश्यक आहे.

२) अशा धोरणात, इतर बाबींबरोबर पुढील बाबी असाव्यात :-

१) त्या डिमांड किंवा कॉल कर्जाचे पुनर्प्रदान करण्यासाठी आवाहित करण्याची कट-ऑफ तारीख

२) असे कर्ज आवाहित करण्याची कट ऑफ तारीख, ते कर्ज मंजूर झाल्यापासून एक वर्षानंतर ठेवलेली असल्यास, ते डिमांड किंवा कॉल कर्ज मंजूर करणाराने, कर्ज मंजुरी करतेवेळी, त्याबाबतची विशिष्ट कारणे लेखी नोंदवून ठेवावीत

३) अशा कर्जावर आकारवयाचा व्याजदर

४) अशा कर्जावरील व्याज मासिक किंवा त्रैमासिक घर्तीवर देय असेल.

५) कोणतेही व्याज न द्यावयाचे ठरविले असल्यास किंवा कोणत्याही काळासाठी कर्जफेड पुढे ढकलण्याचा अधिकार दिला गेला असल्यास. ते कर्ज मंजूर करणाराने, असे कॉल किंवा डिमांड कर्ज देतेवेळी त्याबाबतची विशिष्ट कारणे लेखी नोंदवून ठेवावीत.

६) मंजूर केल्याच्या तारखेपासून, सहा महिन्यांच्या काळापेक्षा अधिक नसलेली, व त्या कर्जाचे पुनरावलोकन करण्यासाठी ठरविलेली कट ऑफ तारीख.

७) नियतकालीन पुनरावलोकनामध्ये अटी व शर्तीचे पालन समाधानकारक होत असल्याचे दिसून न आल्यास अशा कॉल किंवा डिमांड कर्जाचे नूतनीकरण केले जाऊ नये.

मालमत्तेचे वर्गीकरण

८. १) प्रत्येक अर्बकीय वित्त कंपनीने, नेमकी कर्ज - दुर्बलता (क्रेडिट वीकनेस) आणि वसुलीबाबत गहाणवट प्रतिभूतीवर कितपत अवलंबून राहता येईल हे विचारात घेऊन, तिच्या हायर-परचेस अॅसेट्स/लीज, कर्ज व अग्रिम राशी आणि अन्य प्रकारची कर्जे ह्यांची पुढीलप्रमाणे वर्गीकरण करावे:-

- १) प्रमाणभूत अॅसेट्स
- २) सब-स्टँडर्ड अॅसेट्स
- ३) शंकास्पद अॅसेट्स आणि
- ४) तोट्याचे अॅसेट्स.

२) वर दिलेल्या अॅसेट-वर्गाना, कर्जाचे पुनर् वेळापत्रक करताना, त्याबाबतच्या अटी व शर्तीचे पालन न केले गेल्यास, वरचा दर्जा दिला जाऊ नये.

तरतुदीबाबतच्या आवश्यकता

९. प्रत्येक अर्बकीय वित्त कंपनीने, एखादे खाते अ-कार्यकारी होण्यासाठी लागणारा वेळ (टईम-लॅग), ले खाते तसे ओळखले जाणे, सिक्युरिटीजची वसुली, आणि आकारलेल्या सिक्युरिटीच्या मूल्याची कालांतराने होणारी झीज/अवमूल्यन ह्या बाबी विचारात घेऊन, सब-स्टँडर्ड अॅसेट्स, शंकास्पद अॅसेट्स, आणि तोट्याचे अॅसेट्स ह्यांच्याविरुद्ध खाली दिल्यानुसार तरतुद करावी /-

खरदी केलेली व डिसकाउंट केलेली

विले ह्यांसह कर्जे, अग्रिम राशी व इतर कर्ज सुविधा

१)तोट्याचे अॅसेट्स	संपूर्ण अॅसेट राईट ऑफ करावा कोणत्याही कारणासाठी हे अॅसेट्स लेखा पुस्तकात ठेवण्याची परवानगी दिली गेल्यास, येणे असलेल्या रकमेच्या १००% तरतुद केली जावी
--------------------	--

२) शंकास्पद असेट्स	अ) अबकय वित्त कंपनी ज्या सिक्युरिटीच्या वसुली योग्य मूल्यापेक्षा जेवढी अधिक अग्रिम राशी दिली आहे त्या रकमेच्या १००% तरतुद केली जावी. वसुली योग्य मूल्य वास्तविकतेवर आधारित असावे. ब) वरील (अ) च्या अतिरिक्त, तो असेट् जेवढ्या काळासाठी शंकास्पद राहिला आहे त्यावर अवलंबून, प्रतिभूतीप्राप्त भागावर (२०% ते ५०% पर्यंतची तरतुद (म्हणजे, थकित रकमेच्या अंदाजे (एस्टिमेटेड) वसुली योग्य मूल्य) पुढील प्रकारे केली जावी :-
--------------------	--

असेटचा शंकास्पद म्हणून ठरविलेला कालावधी	तरतुद करण्याचे %
एक वर्षापर्यंत	२०
एक ते तीन वर्षे	३०
तीन वर्षांपेक्षा अधिक	५०
३) सब-स्टॅंडर्ड असेट्स	एकूण येणे रकमेच्या १०% सर्वसाधारण तरतुद

लीज व हायर-परचेस असेट्स

२) हायर परचेस व लीज केलेल्या असेट्सबाबत तरतुदीच्या आवश्यकता पुढीलप्रमाणे असतील:-

हायर परचेस असेट्स

१) हायर परचेस असेट्सच्या बाबत, एकूण येणे (ड्युज) (थकित तसेच भविष्यातील हप्ते एकत्रित) वजा -

अ) प्रॉफिट अँड लॉस अकाउंटमध्ये क्रेडिट न केलेले आणि अनमॅच्युअर्ड फायनान्स चार्जेस म्हणून पुढं नेलेले (कॅरिड फॉरवर्ड) वित्त आकार.

ब) पायाभूत (अंडरलायिंग) असेटची घसारा वजा करुन असलेले मूल्य एवढी तरतुद केली जावी.

स्पष्टीकरण : ह्या परिच्छेदापुरते -

१) असेटची घसारा वजा करुन काढलेले मूल्य हे, असेटची मूळ किंमत वजा सरळ रेषेने काढलेले दरसाल वीस टक्क्यांच्या दराने असलेला घसारा.

२) सेकंड हँड असेटच्या बाबतीत, असा सेकंड हँड असेट मिळविण्यासाठी आलेली प्रत्यक्ष किंमत/खर्च ही मूळ किंमत धरली जाईल.

हायरपरचेस व लीज्ड असेट्ससाठी अतिरिक्त तरतुद -

३) वरील साठी खालीलप्रमाणे अतिरिक्त तरतुद केली जाईल :-

अ) जेथे भाडे.आकार किंवा लीज भाडी १२ महिन्यांपेक्षा अधिक थकली आहे	शून्य
--	-------

ब) जेथे भाडे.आकार किंवा लीज भाडी १२ महिन्यांपेक्षा अधिक ते २४ महिने पर्यंत थकली आहेत	निव्वळपुस्तक मूल्याच्या १० टक्के
क) जेथे भाडे.आकार किंवा लीज भाडी २४ महिन्यांपेक्षा अधिक पण ३६ पर्यंत थकली आहेत	निव्वळ पुस्तक मूल्याच्या ४० टक्के
ड) जेथे भाडे.आकार किंवा लीज भाडी ३६ महिन्यांपेक्षा अधिक पण ४८ महिन्यांपर्यंत थकली आहेत	निव्वळ पुस्तक मूल्याच्या ७० टक्के
ई) जेथे भाडे.आकार किंवा लीज भाडी ४८ महिन्यांपेक्षा अधिक थकली आहेत	निव्वळ पुस्तक मूल्याच्या १०० टक्के

३) त्या हायर परचेस/लीज्ड असेटच्या शेवटच्या हप्त्याच्या ड्यु डेट नंतर १२ महिने संपल्यावर त्याच्या संपूर्ण पुस्तक मूल्यासाठी तरतुद केली जावी.

टीपा

१) हायर-परचेस करारनाम्यानुसार, कर्जदाराने, अबॅकीय वित्त कंपनीकडे ठेवलेली कॉशन मनी/मार्जिन मनीची रक्कम ही, त्या करारनाम्यासाठी सम-मासिक हते काढताना आधीच हिशेबात धरली नसल्यास, वरील खंड १) मधील तरतुदीखाली कापण्यात/ वजा करण्यात यावी. हायर-परचेस करारनाम्यानुसार, उपलब्ध असलेल्या अन्य कोणत्याही प्रतिभूतीची किंमत केवळ वरील खंड (२) खालीच कापण्यात यावी.

२) कर्जदाराने भाडेपट्टा करारनाम्यानुसार, अबॅकीय वित्त कंपनीकडे सुरक्षा ठेव म्हणून ठेवलेली रक्कम आणि त्या भाडेपट्टा करारानुसार उपलब्ध असलेल्या प्रतिभूतीचे मूल्य हे, केवळ वरील खंड (२) खालीच कापण्यात यावे.

३) येथे स्पष्ट करण्यात येत आहे की, अधिसूचना क्र. डीएनबीएस. २००/सीजीएम (पीके) - २००६ दि. ऑगस्ट १, २००८ अनुसार प्रसिद्ध केलेले इनकम रेकग्निशन आणि एनपीए विरुद्ध तरतुदी करणे ह्या प्रुडेन्शियल नॉर्म्सचे दोन वेगळे पैलू आहेत. आणि एनपीए वरील नॉर्म्सअनुसार करावयाच्या गुंतवणुकी ह्या, संबंधित लीज्ड असेटच्या घसारा धरून असलेल्या शिल्लक रकमेवर, त्या शिल्लकेची लीज अॅडजस्टमेंट खात्यात तडजोड करून (असल्यास), करावयाच्या असतात. एखाद्या एनपीएवरील उत्पन्न हे उत्पन्न म्हणून समजले गेले नाही ही वस्तुस्थिती तरतुद न करण्याचे कारण होऊ शकत नाही.

४) ह्या निदेशामधील परिच्छेद (२) (१) (१६) (ब) मध्ये संदर्भित असलेला पुनर्चना किंवा पुनर्वेळापत्रक केलेला अॅसेट हा एक सब स्टॅंडर्ड अॅसेट असेल किंवा त्याची पुनर्चना किंवा पुनर्वेळापत्रक करण्यापूर्वी तो असलेल्या त्याच वर्गप्रकारात, एक शंकास्पद अॅसेट किंवा तोट्याच्या अॅसेट म्हणूनच राहिल. त्या अॅसेटचा स्तर उंचावेपर्यंत लागू असल्यानुसार आवश्यक ती तरतुद करावी लागेल.

५) एनबीएफसीद्वारा तयार करावयाचा ताळेबंद हा, परिच्छेद १० च्या पोट-परिच्छेद (२) मधील तरतुदीनुसार तयार केला जावा.

६) एप्रिल १, २००१ रोजी किंवा त्यानंतर लिहिल्या गेलेल्या वित्तीय भाडेपट्ट्यांना हायर परचेस बपबतच्या तरतुद-आवश्यकता लागू होतात

“९ अ. थकबाकीच्या ०.२५ टक्के ह्या दराने प्रत्येक नॉन बँकिंग आर्थिक कंपनी प्रमाणित संसाधनांसाठी तरतुद करेल व ती नेट एनपीएएसची गणना करताना विचारात घेतली जाणार नाही. प्रमाणित संसाधनांसाठीची तरतुद एकत्रित अग्रिम रकमांमध्ये समाविष्ट करण्याची गरज नाही, परंतु ती ताळेबंद पत्रकामध्ये “प्रमाणित संसाधनांसाठीच्या आपत्कालीन तरतुदी” अंतर्गत स्वतंत्र ठेवली जाईल.”^{११}

^{११} अधिसूचना क्र. डीएनबीएस २२३/सीजीएम(यूएस)-२०११दि. १७ जानेवारी २०११ द्वारा प्रतिस्थापित

ताळेबंदामधील प्रकटीकरण

१) प्रत्येक अर्बकीय वित्त कंपनी, तिच्या ताळेबंदामध्ये, उत्पन्नामधून किंवा असेट्सच्या मूल्याविरुद्ध एकत्रित न करता, वरील परिच्छेद ९ मध्ये दिलेल्या तरतुदी वेगळ्या अशा प्रकट करतील.

२) ह्या तर्क्यादी खाली दिल्यानुसार वेगळ्या खाते-शीर्षकांखाली स्पष्टपणे प्रदर्शित केल्या जातील.

१) वाईट (बॅड) व शंकास्पद कर्जासाठी तरतुदी

२) गुंतवणुकीमधील घसान्यासाठी तरतुदी.

३) अशा तरतुदी, त्या अर्बकीय वित्त कंपनीने ठेवलेल्या तोट्याबाबतचा राखीव निधी (लॉस रिझर्व) व सर्वसाधारण तरतुदीमधून तडजोड केल्या (अॅप्रोझिएटेड) जाणार नाहीत.

४) अशा तरतुदी, दर वर्षी, प्रॉफिट अँड लॉस अकाउंटमधून वजा (डेबिट) केल्या जातील. सर्व साधारण तरतुदी व लॉस रिसर्व्हज् ह्या शीर्षकांखाली ठेवलेल्या अतिरिक्त तरतुदी असल्यास, त्यांच्याविरुद्ध तडजोडी (अॅडजस्टमेंट) न करता त्या परत लिहिल्या जाव्यात.

¹²(५) प्रत्येक सज्ज आणि महत्त्वपूर्ण व जमा रक्कम न घेणारी नॉन बँकिंग आर्थिक कंपनी तिच्या ताळेबंद पत्रकात पुढील विशिष्ट बाबी उघड करेल.

भांडवलाचे जोखमीच्या संसाधनांशी असलेले प्रमाण (सीआरएआर)

प्रत्यक्ष आणि अप्रत्यक्ष प्रकारे जमिनी मालमत्तोच्या क्षेत्राशी असलेला संबंध; आणि साधाने आणि जवाबदा-या ह्यांच्या परिपक्वतेची रुपरेषा.”

५) प्रत्येक सिस्टमॅटिकली इंपॉर्टंट व ठेवी न स्विकारणाऱ्या अर्बकीय वित्त कंपनी तिच्या ताळेबंदात पुढील तपशील देईल.

कॅपिटल टु रिस्क असेट्स रेशो (सीआरएआर)

प्रत्यक्ष आणि अप्रत्यक्ष असे रियल इस्टेट क्षेत्रातील एक्सपोजर आणि अधिसूचना क्र.डीबीएनएस.२००/सीजीएम (पीके)-२००८ दि.ऑगस्ट १,२००८ अनुसार असेट्स व दायित्वे ह्यांचा परिपक्वता आराखडा”

अर्बकीय वित्त कंपन्यांनद्वारे हिशेब तपासणी समितीची स्थापना

११ शेवटच्या ताळेबंदानुसार रू ५० कोटी आणि अधिक एवढे असेट्स असलेली अर्बकीय वित्त कंपनी तिच्या संचालक मंडळातील किमान सभासद असलेली एक हिशेब तपासणी समिती स्थापन करील.

स्पष्टीकरण १-: ह्या परिच्छेदासाठी असलेली लेखा तपासणी समिती म्हणजे, एखाद्या अर्बकीय वित्त कंपनीने कंपनीज् अधिनियम, १९५६(१९५६ चा१)च्या कलम २९२ अ खाली स्थापन केलेली लेखा तपासणी समिती असेल.

स्पष्टीकरण २-: ह्या परिच्छेदाखाली स्थापन झालेल्या लेखा तपासणी समितीला कंपनीज अधिनियम १९५६ (१९५६ चा१)च्या कलम २९२ अ मधील अधिकार, कार्ये व कर्तव्ये असतील.

लेखा-परीक्षणाचे वर्ष (अकाउंटिंग ईयर)

१२ प्रत्येक अर्बकीय वित्त कंपनी दर वर्षीच्या मार्च ३१ रोजी असलेला तिचा ताळेबंद

व नफा-तोटा अकाउंट तयार करील. जेव्हा एखादी अर्बकीय वित्त कंपनी कंपनीज अॅक्टच्या तरतुदीनुसार, तिच्या ताळेबंदाची तारीख पुढे ढकलण्याचे ठरवीत तेव्हा ह्या कामासाठी तिने रजिस्ट्रार ऑफ कंपनीकडे जाण्याआधी रिझर्व बँकेची पूर्व मंजूरी घ्यावी.

¹² अधिसूचना क्र. डीएनबीएस २००/सीजीएम(पीके)-२००८ दि. १ ऑगस्ट, २००८ द्वारा प्रतिस्थापित

ह्याशिवाय जेथे ह्या बँकेने व रजिस्ट्रार ऑफ कंपनीने विस्तारित काळ मंजुर केला असेल.तेव्हाही त्या अर्बकीय वित्त कंपनीने, ह्या बँकेकडे,त्या वर्षाच्या मार्च ३१ रोजी असलेला नमुना (प्रोफार्मा) ताळेबंद(हिशोबतपासणी न झालेला) व त्या तारखेस देणे असलेले रिटर्न्स सादर करावेत.

“^{१३}प्रत्येक त्या अर्बकीय वित्त कंपनीने, आपला ताळेबंद, ज्या तारखेस द्यावयाचा असेल त्या पेक्षा ३ महिन्यांमध्ये तयार ठेवावा.”

ताळेबंदासोबतचे शेड्युल्स

१३. प्रत्येक अर्बकीय वित्त कंपनीने, कंपनीज अॅक्ट,१९५६ खाली विहित केल्यानुसार तिच्या ताळेबंदासोबत, जोडपत्रात दिलेल्या शेड्युलमध्ये तपशील देऊन तो जोडावा.

सरकारी जामीनामधील व्यवहार

१४ प्रत्येक अर्बकीय वित्त कंपनी, तिच्या सीएसजीएल खात्यातून किंवा डीमॅट खात्यातून सरकारी प्रतिभूतीमधील व्यवहार करू शकते.

मात्र,कोणतीही अर्बकीय वित्त कंपनी, कोणत्याही दलालामार्फत प्रत्यक्ष स्वरूपात सरकारी प्रतिभूतीमधील कोणताही व्यवहार करणार नाही.

वैधानिक हिशेब तपासणीद्वारे ह्या बँकेला प्रमाणपत्र सादर करणे.

१५ प्रत्येक अर्बकीय वित्त कंपनी, तिच्या वैधानिक हिशेब तपासणीकडून प्रमाणपत्र घेईल की, ती अर्बकीय वित्त संस्थेच्या व्यवहारात असून तिच्या जवळ आरबीआय अधिनियमाच्या कलम ४५-आय ए अनुसार त्याबाबतचे पंजीकरण प्रमाणपत्र असणे आवश्यक आहे. त्या कंपनीने ह्याबाबत व मार्च ३१ रोजी संपलेल्या वर्षात असलेली त्या कंपनीची स्थिती/स्थान ह्याबाबतचे, वैधानिक लेखा तपासणीचे प्रमाणपत्र, ती अर्बकीय वित्त कंपनी, आरबीआयच्या,बँकीय पर्यवेक्षण विभागाच्या ज्या प्रादेशिक कार्यालयाच्या अधिकार कक्षेत आहे. (^{१४}त्या कार्यालयाकडे, त्या वर्षाच्या ३० जून पर्यंत सादर करावे.) ती अर्बकीय वित्त कंपनी ही अॅसेट फायनान्स कंपनी, गुंतवणुक कंपनी किंवा कर्ज कंपनी आहे. ह्याचे वर्गीकरण करण्यास, असे प्रमाणपत्र त्या कंपनीचे अॅसेट/इनकम पॅटर्नही निर्देशित करील.

कॅपिटल अॅडेक्वसीसाठी आवश्यकता.

१६ १) प्रत्येक सिस्टॅमॅटिकली इंपॉर्टंट नॉन डिपॉझिट टेकिंग नॉन बँकिंग वित्त कंपनी एप्रिल १,२००७ पासून,टियर १ व टियर २ भांडवलाचे किमान गुणोत्तर ठेवील आणि हे गुणोत्तर,ताळेबंदासोबत तिच्या एकूण जोखीम भारित अॅसेट्स व ताळेबंदाबाहेरील (ऑफ-बॅलन्सशीट) बाबींच्या रिस्क अॅडजस्टेड मूल्याच्या दहा टक्क्यांपेक्षा कमी असणार नाही.^{१५} असे गुणोत्तर मार्च ३१,२०१० पर्यंत १२% व मार्च ३१,२०११ पर्यंत १५% पेक्षा कमी असणार नाही.

१६ २) टियर २ भांडवलाची एकूण बेरीज ही कोणत्याही वेळी स्थिर भांडवलाच्या १००%पेक्षा अधिक असणार नाही.

^{१३} अधिसूचना क्र. डीएनबीएस २१८/सीजीएम(यूएस)-२००८ दि. ०१ डिसेंबर २०१० द्वारा प्रतिस्थापित

^{१४} अधिसूचना क्र. डीएनबीएस २०९/सीजीएम(एएनआर)-२००९ दि. २२ ऑक्टोबर, २००९ द्वारा प्रतिस्थापित

^{१५} अधिसूचना क्र. डीएनबीएस २१८/सीजीएम(एएसआर)-२००८ दि. २६ मे, २००९ द्वारा प्रतिस्थापित

स्पष्टीकरणे

ताळेबंदामधील अॅसेट्स बाबत

१) ह्या निदेशांमध्ये, पर्सेंटेज वेटजेस (भारांची टक्केवारी) स्वरूपात दिलेले कर्ज जोखमीचे स्तर हे ताळेबंदामधील अॅसेट्सना दिलेले आहेत. ह्यामुळे, अॅसेट्सचे रिस्क अॅडजस्टेड मूल्य काढण्यासाठी, प्रत्येक अॅसेट/बाब ह्यांच्या मूल्याला संबंधित जोखिम-भाराने गुणावे लागेल. किमान भांडवली गुणोत्तर काढण्यासाठी एकूण सर्व हिशेबात घ्यावे लागेल. जोखिम-भारित अॅसेट काढण्यासाठी खाली दिल्यानुसार फंडेड आयट्यासचे वेटेड अॅग्रिगेट म्हणून काढावे लागेल.

भारित जोखीम अॅसेट्स ताळेबंदावरील बाबी	टक्के भार
१) बँकेकडील ठेवीची प्रमाणपत्रे व स्थिर ठेवी ह्यासह रोख व बँकेतील शिल्लक	०
२) गुंतवणुकी	
अ) मंजूरीप्राप्त प्रतिभूती (खालील (क) सोडून)	०
ब) सार्वजनिक क्षेत्रातील बँकांचे /बाँड्स	२०
क) सार्वजनिक वित्त संस्थांचे स्थिर ठेवी/ ठेवीची प्रमाणपत्रे/बाँड्स	१००
ड) सर्व कंपन्यांचे शेअर्स, व सर्व कंपन्यांचे डिबेंचर्स/बाँड्स/कमर्शियल पेपर्स आणि सर्व म्युच्युअल फंडाचे युनिट्स	१००
३) करंट अॅसेट्स	
अ) स्टॉक ऑन हायर(निव्वळ पुस्तक मूल्य)	१००
ब) आंतर-कॉर्पोरेट कर्जे/ ठेवी	१००
क) स्वतः कंपनीकडेच ठेवीविरुद्ध संपूर्णपणे प्रतिभूतीयुक्त कर्जे व अग्रिम राशी	०
ड) कर्मचाऱ्यांना दिलेली कर्जे	०
ई) चांगली समजली गेलेली अन्य प्रतिभूतीयुक्त कर्जे व अग्रिम राशी	१००
फ) खरेदी केलेली/डिस्काउंट केलेली बिले	१००
ग) इतर (तपशील द्यावा)	१००
४) स्थिर अॅसेट्स (घसान्याचे निव्वळ मूल्य)	
अ) भाडेपट्ट्याने दिलेले अॅसेट्स (निव्वळ पुस्तक मूल्य)	१००
ब) कार्यालयाची जागा (प्रिमायसेस)	१००
क) फर्निचर व फिक्चरर्स	१००
५) इतर अॅसेट्स	
अ) मूळ स्रोतातच कापलेला आयकर (तरतुदीचे निव्वळ मूल्य)	०
ब) भरलेला आग्रिम कर (तरतुदीचे निव्वळ मूल्य)	०
क) सरकारी प्रतिभूतीवरील येणे असलेले व्याज	०
ड) इतर (तपशील द्यावा)	१००

टीपा:-

- १) घसाऱ्यासाठी (डेप्रिश्ऐशन) किंवा वार्डिट व शंकास्पद कर्जासाठी तरतुदी केल्या गेल्या आहेत अशा अॅसेट्सच्या बाबतीत नोटिंग करता येऊ शकते.
- २) निव्वळ निज निधी (नेट ओन्ड फंड) काढण्यासाठी, ओन्ड फंड मधून वजा केलेल्या अॅसेट्सना “शून्य” भार (वेस्टेज) असेल.
- ३) रिस्क वेट देण्यासाठी, एखाद्या कर्जदाराचे एकूण फंडेड एक्सपोजर काढतेवेळी, अशा अबॅकीय वित्त कंपन्या, त्यांनी तारण म्हणून धारण केलेल्या, कॅश मार्जिन/ कॉशन मनी/ सुरक्षा ठेवीच्या रोख रकमा (ज्यांच्या विरुद्ध सेट ऑफ करण्याचा हक्क उपलब्ध आहे), कर्जदाराच्या एकूण आउटस्टॅंडिंग एक्सपोजरमधील अग्रिम राशीविरुद्ध नेट-ऑफ करू शकतात.

[“(४) जामीनासाठी आर्थिक व्यवहार करण्यातून सीसीआयएलवर होणा-या एनबीएफसीजच्या संपर्कातून येणा-या काउंटरपार्टी कर्ज जोखमीचे जोखीम वेट शून्य असेल, कारण असे गृहित धारले जाते की, सीसीपीचे त्यांच्या काउंटरपार्टीवरील संबंधा दैनंदिन प्रकारे संपूर्ण प्रकारे समस्तरावर आणले जातात व म्हणून सीसीपीच्या कर्ज जोखीम संबंधांसाठी संरक्षण उपलब्ध होते- सीसीआयएलसह एनबीएफसीजेने ठेवलेल्या जमा रकमा/ कोलॅटरल्स ह्यांना २०: रिस्क वेट असेल.”]^{१६}

ताळेबंदाबाहेरील (ऑफ-बॅलन्सशीट) बाबी.

ह्या निदेशांमध्ये, ताळेबंदाबाहेरील बाबींना असलेले क्रेडिट रिस्क एक्सपोजरचे स्तर (डिग्रीज), क्रेडिट कन्व्हर्शन फॅक्टरची टक्केवारी म्हणून व्यक्त करण्यात आले आहे. म्हणून,ताळेबंदाबाहेरील बाबींचे रिस्क अॅडजस्टेड मूल्य काढण्यासाठी, प्रत्येक बाबीच्या दर्शनी मूल्याला सं बंधित परिवर्तन घटकाने (कनवर्शन फॅक्टर) आधी गुणावे लागेल. किमान भांडवली गुणोत्तर (कॅपिटल रेशो) काढण्यासाठी एकूण सर्व विचारात घ्यावे लागेल. आणि ह्यालाही, पुनश्च १०० ह्या जोखीम भाराने गुणावे लागेल. ताळेबंदाबाहेरील बाबींचे रिस्क अॅडजस्टेड मूल्य हे नॉन फंडेड बाबींच्या क्रेडिट कनवर्शन फॅक्टर्स अनुसार खालीलप्रमाणे काढले जाईल.

बाबींचा आकार	क्रेडिट कनवर्शन फॅक्टर टक्केवारी
१) वित्तीय व इतर प्रकारच्या हमी (गॅरंटीज)	१००
२) शेअर/डिबेंचर्सबाबत अंडरायटींग दायित्वे	५०
३) अशत: भरणा झालेले शेअर्स//डिबेंचर्स	१००
४) डिसकाउंट केलेली/पुर्नडिस्काउंट केलेली बिले	१००
५) केलेले परंतु अमंलबजावणी न झालेले भाडेपट्टा करार/कंत्राटे	१००
६) इतर आकस्मिक दायित्वे (तपशील द्यावा)	५०

टीपा:- कॅश मार्जिन्स/ठेवी ह्या कनवर्शन फॅक्टर लागू करण्यापुर्वी वजा करण्यात येतील.

^{१६} अधिसूचना क्र. डीएनबीएस २१२/सीजीएम(एएनआर)-२००९ दि. ०१ डिसेंबर २००९ द्वारा प्रतिस्थापित

अबॅकीय वित्तीय कंपन्यांच्या स्वतःच्याच शेअर्स विरुद्ध कर्जांना मनाई

- १७) १) कोणतीही अबॅकीय वित्त कंपनी तिच्या स्वतःच्या शेअर्सविरुद्ध कर्ज देणार नाही.
२) ह्या निदेशांची सुरवात होण्याच्या तारखेस, एखाद्या अबॅकीय वित्त कंपनीचे तिच्याच शेअर्सविरुद्ध दिलेले येणे असलेले कर्ज,त्या अबॅकीय वित्त कंपनीकडून परतफेडीच्या शेड्युलडनुसार वसूल केले जाईल.

कर्ज/गुंतवणुकीचे एकत्रीकरण (कॉन्सेन्ट्रेशन)

१८) १) एप्रिल १,२००७ रोजी व त्यापासून कोणतीही सिस्टमॅटिकली इंपॉर्टंट ठेवी न स्वीकारणारी अबॅकीय वित्त संस्था पुढील गोष्टी करणार नाही.

१) कर्ज देणे

- अ) एकाच कर्जदाराला तिच्या निजनिधीच्या पंधरा टक्क्यांपेक्षा अधिक कर्ज देणे आणि
ब) कर्जदारांच्या एकाच गटाला तिच्या निजनिधीच्या पंचवीस टक्क्यांपेक्षा अधिक कर्ज देणे.

२) गुंतवणुक करणे.

- अ) अन्य कंपनीच्या शेअर्समध्ये स्वतःच्या निजनिधीच्या पंधरा टक्क्यांपेक्षा अधिक गुंतवणुक करणे आणि
ब) कंपन्यांच्या एकाच गटाच्या शेअर्समध्ये स्वतःच्या निजनिधीच्या पंचवीस टक्क्यांपेक्षा अधिक गुंतवणुक करणे.

३) कर्ज देणे आणि गुंतवणुक करणे (कर्ज / गुंतवणुक एकदमच केले असल्यास)

- अ) एकाच गटाच्या स्वतःच्या निजनिधीच्या पंचवीस टक्क्यांपेक्षा अधिक आणि
ब) एकाच गटाच्या स्वतःच्या निजनिधीच्या चाळीस टक्क्यांपेक्षा अधिक

मात्र अन्य कंपनीच्या शेअर्समधील गुंतवणुकीवरील मर्यादा ही भारतीय रिझर्व बँकेने लेखी स्वरूपात परवानगी दिलेल्या मर्यादेपर्यंत, एखाद्या विमा कंपनीच्या इक्विटी भांडवलात केलेल्या गुंतवणुकीच्या बाबतीत, एखाद्या सिस्टमॅटिकली इंपॉर्टंट,ठेवी न स्विकारणाऱ्या अबॅकीय वित्त कंपनीला लागू असणार नाही.

मात्र ह्या शिवाय, भारतीय रिझर्व बँकेने अॅसेट फायनान्स कंपनी असे वर्गीकरण केलेली कोणतीही सिस्टमॅटिकली इंपॉर्टंट,ठेवी न स्विकारणाऱ्या अबॅकीय वित्त कंपनी,अपवादात्मक परिस्थितीमध्ये,कर्ज/गुंतवणुक कॉन्सेन्ट्रेशन वरील वर दिलेल्या मर्यादेपेक्षा,तिच्या निजनिधीमधून ५ टक्क्यांपेक्षा अधिक कर्ज/गुंतवणुक तिच्या संचालक मंडळाच्या मंजूरीने करू शकते.

“^{१७} मात्र ह्याशिवाय कोणतीही सिस्टमॅटिकली इंपॉर्टंट,ठेवी न स्विकारणाऱ्या अबॅकीय वित्त कंपनी,प्रत्यक्ष अथवा अप्रत्यक्षपणे सार्वजनिक निधी न मिळवणारी कंपनी विहित केलेल्या मर्यादांमध्ये बदल-फरक करण्याबाबत ह्या बँकेकडे अर्ज करू शकते.”

स्पष्टीकरण- ह्या उपबंधासाठी “सार्वजनिक निधी ह्यामध्ये सार्वजनिक ठेवीद्वारा प्रत्यक्ष अथवा अप्रत्यक्षपणे उभा केलेला निधी, कमर्शियल पेपर्स, डिबेंचर्स,आंतर कॉर्पोरेट ठेवी व बँकेने दिलेले वित्त ह्यांचा समावेश असेल.

२) प्रत्येक सिस्टमॅटिकली इंपॉर्टंट,ठेवी न स्विकारणाऱ्या अबॅकीय वित्त कंपनी एकमेव पक्ष/पक्षांचा एकमेव गट ह्यांच्या एक्सपोजबाबत एक धोरण तयार करील.

^{१७} अधिसूचना क्र. डीएनबीएस(पीडी)२१४/सीजीएम(यूएस)-२०१० दि. ०९ जुलै, २०१० द्वारा प्रतिस्थापित

टीपा-

१) मर्यादा ठरविण्यासाठी, ताळेबंदाबाहेरील एक्सपोजर्सना, परिच्छेद १६मध्ये स्पष्ट केल्यानुसार कनवर्शन फॅक्टर्स लागू करून त्यांचे क्रेडीट रिस्कमध्ये रूपांतरण केले जाईल.

टीपा- २) ह्या परिच्छेदात विहित केलेल्या हेतूसाठी डिबेंचर्समधील गुंतवणुकी ह्या क्रेडीट म्हणून समजल्या जातील-गुंतवणुकी म्हणून नव्हेत.

टीपा- ३) ह्या मर्यादा, अशा अर्बकीय वित्त कंपनीने, तिच्या स्वतःच्याच गटातील कंपनी/संस्थाना तसेच कर्जदारांच्या/गुंतवणुकदारांच्या कंपन्यांच्या गटाला दिलेल्या कर्जे/गुंतवणुकी ह्यांना लागू होतील.

पत्ता,संचालक,ऑडिटर्स इत्यादीबाबत झालेल्या बदलाची माहिती

- १९)सार्वजनिक ठेवी न स्विकारणारी/ठेवणारी प्रत्येक अर्बकीय वित्त कंपनी पुढील बाबतीत झालेला बदल,
- अ) पंजीकृत/कॉर्पोरेट संपूर्ण टपाल पत्ता टेलिफोन नंबर,आणि फॅक्स नंबर
 - ब) कंपनीच्या संचालकांची नावे व राहण्याचा पत्ता
 - क) मुख्य अधिकाऱ्यांची नावे व पदनामे
 - ड) कंपनीच्या ऑडिटर्सची नावे व पत्ता आणि
 - ई) कंपनीच्या वतीने सही करण्यास अधिकृत असलेल्या अधिकाऱ्यांच्या नमुना-सह्या

नॉन बँकिंग फायनानशियल कंपनीज अॅक्सेप्टन्स ऑफ पब्लिक डिपॉझिट्स (रिझर्व बँक) डायरेक्शन्स १९९८ च्या सेकंड शेड्युल्डमध्ये निर्देशित केल्याप्रमाणे, भारतीय रिझर्व बँकेच्या, डिपार्टमेंट ऑफ नॉन बँकींग सुपरव्हिजनच्या प्रादेशिक कार्यालयाला,असा बदल झाल्याच्या एक महिन्याच्या आत कळवील.

[इन्फ्रास्ट्रक्चर आर्थिक कंपनीच्या आवश्यकता-

१९ अ. इन्फ्रास्ट्रक्चर आर्थिक कंपनी पुढीलप्रकारे असेल -

i. जनतेकडून रक्कम जमा करणार नाही;

ii. रूपये ३०० कोटी किंवा अधिक इतके निव्वळ मालकीचे निधी असतील;

iii. “(iii) कमीत कमी ‘ए’ इतके पत मानांकन सीआरआयएसआयएल, एफआयटीसीएच, केअर, आयसीआरए किंवा आरबीआयद्वारे मान्यताप्राप्त अन्य पत मानांकन संस्थेद्वारे सममूल्य मानांकन प्राप्त केलेले असेल.”^{१८}

iv. १५ टक्के इतका सीआरएआर असेल (ज्यामध्ये १० टक्के किमान टायर १ भांडवल असेल)].^{१९}

^{१८} अधिसूचना क्र. डीएनबीएस (पीडी). २२५/सीजीएम(युएस)-२०११ दि. १६ मार्च, २०११ अन्वये प्रतिस्थापित

^{१९} अधिसूचना क्र. डीएनबीएस (पीडी). २१३/सीजीएम(एएसआर)-२०१० दि. १२ फेब्रुवारी, २०१० अन्वये प्रतिस्थापित

पायाभूत सोयी कर्जासंबंधीचे नॉम्स

२०.(१) लागू असण्याबाबत

१. हे नॉम्स, ह्या निदेशाच्या परिच्छेद २(१)(८) मध्ये वर्णन केलेल्या व संपूर्णपणे किंवा अंशतः प्रतिभूतित व सब-स्टॅंडर्ड असेट असलेल्या कर्जाच्या करारनामा मधील अटी व शर्तीची पुनर्वचन आणि/ किंवा नवीन वेळपत्रक आणि/ किंवा पुनर्वाटाघाट करण्यासाठी लागू असेल.
२. असेट अंशतःच प्रतिभूतित आहे आशा वेळी विद्यमान- मूल्य धर्तीवर आवश्यक असलेल्या तरतुदी व्यतिरिक्त व नॉम्स नुसार पुनर्चना आणि/किंवा नवीन वेळपत्रक आणि/किंवा पुनर्वाटाघाट करतेवेळी, उपलब्ध असलेल्या सिक्युरिटीमधील तुटीपर्यंत तरतुद केली जाईल.

(२) पायाभूत सोयी कर्जाच्या अटीची पुनर्चना, नवीन वेळपत्रक किंवा पुनर्वाटाघाट अबॅकीय वित्त कंपनी, त्यांच्या संचालक मंडळाने ठरविलेल्या धोरणानुसार, केवळ एकदाच, पुढील टप्प्यांनुसार, पायाभूत सोयी कर्जाच्या करारातील अटीची पुनर्चना किंवा नवीन वेळपत्रक किंवा पुनर्वाटाघाटी करू शकतात.

अ) व्यापार उत्पादन सुरु करण्यापूर्वी

ब) व्यापार उत्पादन सुरु झाल्यानंतर परंतु त्या असेटचे सबस्टॅंडर्ड असे वर्गीकरण केले जाण्यापूर्वी.

क) व्यापारी उत्पादन सुरु झाल्यानंतर व त्या असेटचे सबस्टॅंडर्ड असे वर्गीकरण केले गेल्यानंतर. मात्र वरील तीनही टप्प्यांमध्ये मुद्दल आणि/किंवा व्याज हयांची पुनर्चना आणि/किंवा नवीन वेळपत्रक आणि/किंवा पुनर्वाटाघाट, ती पुनर्चना किंवा नवीन वेळपत्रक किंवा पुनर्वाटाघाट हयांचे नवीन पॅकेज म्हणून सॅक्रिफाईस सह किंवा त्याशिवाय केली जाऊ शकते.

३) पुनर्चीत स्टॅंडर्ड कर्जाबाबत वर्तणुक

त्या कंपनीच्या संचालक मंडळाने किंवा त्या प्रकलपासाठी ज्याने कर्ज मंजूर केले होते त्या अधिकाऱ्यापेक्षा एक टप्पा ऊच्च असलेल्या अधिकाऱ्याने त्या प्रकल्पाची पुनर्तपासणी करून तो प्रकल्प संचालक मंडळाने ठरविलेल्या धोरणानुसार सफलक्षम असल्याचे दिसून असल्यास केवळ मुद्दलाची पुनर्चना किंवा नवीन वेळपत्रक किंवा पुनर्वाटाघाट वरीलपैकी कोणत्याही प्रथम दोन टप्प्यांवर केली गेल्यास एखादा स्टॅंडर्ड असेटचे वर्गीकरण सबस्टॅंडर्ड असे होणार नाही.

मात्र, त्या कर्जातील व्याज- घटकाची पुनर्चना किंवा नवीन वेळपत्रक किंवा पुनर्वाटाघाट, वरीलपैकी प्रथम दोन टप्प्यांवर केली गेल्याने तो असेट सबस्टॅंडर्ड होणार नाही. मात्र त्यासाठी पुढील अट असेल व्याज- घटकाची वरीलप्रमाणे तडजोड केल्यामुळे व्याज गमाविले गेले असल्यास ते राईट ऑफ केले किंवा त्या विरुद्ध १०० % तरतुद केली जावी.

(४) पुनर्चित सबस्टॅंडर्ड असेटबाबत वर्तणुक –

मुद्दलाच्या हप्त्यांची पुनर्चना किंवा नवीन वेळपत्रक किंवा पुनर्वाटाघाट केली गेल्यास, एक वर्ष समाप्त होईपर्यंत एखादा सबस्टॅंडर्ड असेट त्याच वर्षात व तडजोडीमुळे काही व्याज गमाविले असल्यास (मागील व्याजाची थकबाकी राईट ऑफ केली जाणे ह्यासह) ते राईट ऑफ केले जाईल किंवा त्याविरुद्ध १००% तरतुद केली जाईल.

(५) व्याजाची तडजोड (अॅडजस्टमेंट) –

जेथे व्याजदराची पुनर्रचना, किंवा नवीन वेळापत्रक किंवा पुनर्वाटाघाट करावयाची असेल तेथे व्याजाची तडजोड पुढीलप्रमाणे काढली जाईल. पायाभूत सोयी कर्जांना (कर्जदाराला लागू असलेल्या रिस्क रेटिंगसाठी तडजोड करून) सध्या लागू असलेले व्याज आणि पुनर्रचना, किंवा नवीन वेळापत्रक किंवा पुनर्वाटाघाट मधील भविष्यात द्यावयाच्या कमी केलेला व्याजदर ह्यामधील फरक व आणि सध्याचे मूल्य एकत्र करून (वाढीव जोखमीसाठी तडजोड केलेल्या, त्या इन्फ्रास्ट्रक्चर कर्जाला लागू असलेल्या सवलतीच्या दराने) काढला जाईल

(६) निधियेक्त व्याज –

एनपीएच्या बाबतीत व्याजासाठी निधी देण्याबाबत (जेथे असा दिलेला व्याज-निधी उत्पन्न समजला जातो) असा दिलेल्या व्याज-निधीसाठी तरतुद केली जावी.

(७) उत्पन्न ओळखीबाबत नॉर्म्स –

पायाभूत सोयी कर्जाबाबतच्या उत्पन्नाच्या ओळखीसाठी ह्या निदेशांमधील परिच्छेद ३ लागू असेल.

(८) ठेवलेल्या तरतुदीबाबत वर्तणुक –

वरील उप-परिच्छेद ३ अनुसार “स्टॅंडर्ड”असे वर्गीकरण करता येण्यासारख्या, अकार्यकारी इन्फ्रास्ट्रक्चर लोनच्या विरुद्ध, अर्बकीय वित्त कंपन्यांनी ठेवलेल्या तरतुदी, ती कर्जे संपूर्णपणे फिटपर्यंत तशाच ठेवल्या जातील.

(९) पुनर्रचित केलेल्या सबस्टॅंडर्ड इन्फ्रास्ट्रक्चर कर्ज वरच्या दर्जात नेण्यासाठी पात्रता –

मुद्दल रक्कम किंवा व्याजाची रक्कम ह्यांच्या हप्त्यांच्या बाबतीत किंवा अन्य कोणत्याही रीतीने पुनर्रचना आणि/किंवा नवीन वेळापत्रक आणि/किंवा पुनर्वाटाघाट केलेल्या सब-स्टॅंडर्ड अॅसेटच्या बाबतीत, त्या पुनर्रचित आणि/किंवा नवीन वेळापत्रकाखाली आणि/किंवा पुनर्वाटाघाटीखाली एक वर्ष पूर्ण होईपर्यंत समाधानकारक कामगिरी केली असल्याशिवाय, त्याचा दर्जा स्टॅंडर्ड अॅसेट वर्गात बदलला जाणार नाही.

(१०) कर्जाचे इक्विटीमध्ये रूपांतरण –

जेथे व्याज म्हणून येणे असलेली रक्कम, इक्विटी किंवा अन्य संलेखामध्ये रूपांतरित केली जाते व ती उत्पन्न म्हणून ओळखली जाते, तेथे अशा उत्पन्न ओळखीचे परिणाम ऑफसेट करण्यासाठी अशा उत्पन्नासाठी तरतुद केली जावी – मात्र, अशा व्याजाचे क्वोटेटेड इक्विटीमध्ये रूपांतरण केलेले असल्यास कोणतीही तरतुद करण्याची आवश्यकता नाही. मात्र ह्याशिवाय, अशा बाबतीत, असे व्याजाचे उत्पन्न, त्या रूपांतरणाच्या तारखेस, इक्विटीच्या मार्केट मूल्याने ओळखले जावे व ते इक्विटीमध्ये रूपांतरित केलेल्या व्याज-रकमेपेक्षा अधिक नसावे.

(११) कर्जाचे डिबेंचर्समध्ये रूपांतरण –

जेथे एनपीएच्या बाबतीत, मुद्दल आणि/किंवा व्याजाच्या रकमेचे डिबेंचर्समध्ये रूपांतरण केले आहे, तेथे असे डिबेंचर्स, सुरुवातीपासूनच, रूपांतरणाच्या आधी त्या कर्जाला लागू असलेल्या अॅसेट वर्गीकरणामध्येच एनपीए म्हणून समजले जातील.

(१२) पायाभूत सोयी संबंधित कर्ज व गुंतवणुक ह्यांच्या एक्सपोजर मर्यादांमधील वाढ –

सिस्टमॅटिकली इंपॉर्टंट अशा ठेवी व घेणाऱ्या अर्बकीय वित्त कंपन्या, ह्या निदेशांच्या परिच्छेद १८ मध्ये दिल्यानुसार, क्रेडिट/गुंतवणुक ह्यांचे नॉर्म्स, केवळ एकाच पक्षासाठी ५% व पक्षांच्या एका गटासाठी १०% पर्यंत वाढवू शकतात. मात्र असे अतिरिक्त एक्सपोजर इन्फ्रास्ट्रक्चर कर्ज आणि/किंवा गुंतवणुकीमुळे निर्माण झाले असावे. [“(१२अ) इन्फ्रास्ट्रक्चर वित्त कंपन्या, उपरोक्त निदेशांचा परिच्छेद १८ नुसार असलेल्या क्रेडिट नॉर्म्सची घनता पुढील बाबतीत वाढवू शकतात. (१) पुढील प्रकारच्या कर्जांमध्ये –

(अ) कोणत्याही एकमेव कर्जदाराला त्याच्या निजनिधीच्या दहा टक्के आणि (ब) कर्जदाराच्या एका गटाला त्याच्या निजनिधीच्या पंधरा टक्के. (२) पुढील प्रकारची कर्जे व गुंतवणुकीमध्ये (कर्जे व गुंतवणुकी एकत्रितपणे घेतल्या आहेत) – (अ) केवळ एकाच पक्षाला त्याच्या निजनिधीच्या पाच टक्क्यांनी आणि पक्षांच्या एकाच गटाला त्याच्या निजनिधीच्या पंधरा टक्क्यांनी”^{२०}.

(१३) **एएए रेटिंगच्या सिक्युरिटाइज्ड पेपरसाठी जोखीम भार** – पायाभूत सोयी सुविधेशी संबंधित, “एएए” रेटिंग असलेल्या सिक्युरिटाइज्ड पेपरमधील गुंतवणुकीसाठी, कॅपिटल अॅडेक्वसीसाठी ५० टक्के जोखीम भार लागू असेल – मात्र त्यासाठी पुढील अटी पूर्ण केलेल्या असाव्यात –

(१) ती पायाभूत सोयी सुविधा, त्या सिक्युरिटाइज्ड पेपरचे परतफेड करण्यासाठी उत्पन्न/कॅश फ्लो निर्माण करत असली पाहिजे. (२) मान्यताप्राप्त क्रेडिट एजन्सीने दिलेले सध्याचे रेटिंग वैध व विद्यमान असावे.

स्पष्टीकरण –

इश्यु उघडण्याच्या दिवशी, ते रेटिंग एक महिन्यापेक्षा अधिक पूर्वीचे नसेल आणि रेटिंग एजन्सीकडील रेटिंग निकष इश्यु उघडण्याच्या दिवशी, एक वर्षापेक्षा जुने नसेल आणि रेटिंग लेटर व रेटिंग निकष त्या डॉक्युमेंटचाच एक भाग असल्यासच ते रेटिंग विश्वासार्ह असल्याचे समजले जाईल (२) सेकंडरी मार्केट मधून मिळविले गेले असल्यास त्या ईश्युचे “एएए” रेटिंग अजून विद्यमान असून त्याबाबत संबंधित रेटिंग एजन्सीने, तिने प्रसिध्द केलेल्या मंथली बुलेटिनमधून त्याबाबत दुजोरा दिला आहे. (४) तो सिक्युरिटाइज्ड पेपर कार्यकारी अॅसेट आहे.

“भागीदारी कंपन्यांमध्ये एनबीएससी भागीदार नसाव्यात” (२०अ)(१) कोणतीही अबॅकीय वित्त कंपनी एखाद्या भागीदारी कंपनीच्या भांडवलात सहभाग ठेवणार नाही किंवा अशा कंपनीची भागीदार होणार नाही (२) एखाद्या भागीदारी कंपनीच्या भांडवलात आधीच सहभाग घेतला होता किंवा त्या भागीदारी कंपनीचा एक भागीदार होती अशा अबॅकीय वित्त कंपनीने त्या भागीदारी कंपनीमधून लवकर निवृत्त व्हावे]

२१. सूट/अपवाद –

(२१) भारतीय रिझर्व बँक, अडचणी/त्रास टाळण्यासाठी किंवा दुसऱ्या न्याय्य कारणांसाठी आवश्यक आहे असे वाटल्यास, ह्या निदेशांचा कोणत्याही किंवा सर्व तरतुदींचे अनुपालन करण्याबाबत, सर्वसाधारणतः किंवा विशिष्ट काळासाठी कोणत्याही अबॅकीय वित्त कंपनी किंवा अबॅकीय वित्त कंपन्यांच्या वर्गाला रिझर्व बँकेने घातलेल्या अटींवर मुदतवाढ किंवा सूट देऊ शकते.

अन्वयार्थ –

(२२) ह्या निदेशांमधील तरतुदी परिणामकारक व्हाव्यात ह्यासाठी, रिझर्व बँक, तिला तसे आवश्यक वाटल्यास, ह्यामधील कोणत्याही बाबीसंबंधाने आवश्यक ती स्पष्टीकरणे देऊ शकते आणि रिझर्व बँकेने ह्या निदेशांमधील कोणत्याही तरतुदीचे स्पष्टीकरण/अन्वयार्थ अंतिम असेल व सर्व संबंधित पक्षांवर बंधनकारक असेल.

रद्द करणे व ठेवणे (सोव्हिंग) –

(२३) (१) ह्या निदेशांद्वारे दि नॉन बँकिंग फायनान्शियल कंपनीज प्रुडेंशियल नॉर्म्स (रिझर्व बँक) निदेश, १९९८ रद्दबातल ठरतील/मागे घेण्यात येतील. (२) असे रद्द केले जाऊनही, ह्या निदेशांखालील उप कलम (१) खाली दिलेले कोणतेही परिपत्रक, सूचना व आदेश, रद्द होण्यापूर्वी लागू होत असल्या प्रमाणेच अबॅकीय वित्त कंपन्यांना लागू होत राहतील.

(व्ही. लीलाधर) डेप्युटी गव्हर्नर.

^{२०} अधिसूचना क्र. डीएनबीएस २१३/सीजीएम(एएसआर)-२०११ दि. १२ फेब्रुवारी, २०१० अन्वये प्रतिस्थापित

अॅसेटची बाजू :-		
		येणे असलेली रक्कम
(२)	बिल्स रिसीवेबलसह कर्जे व अग्रिम राशींचा तपशील (खालील ४ मध्ये समाविष्ट असलेली सोडून) (अ) प्रतिभूतित (ब) अप्रतिभूतित	
(३)	लीज्ड अॅसेट्स व स्टॉक ऑन हायर व एएफसी कार्यकृतीबाबत इतर अॅसेट्सचा तपशील	
	<p>(१) सॅट्री डेटर्सखालील लीज रेंटल्ससह लीज अॅसेट्स :</p> <p>(अ) वित्तीय लीज (ब) ऑपरेटिंग लीज</p> <p>(२) सॅट्री डेटर्स खालील लीज रेंटल्ससह स्टॉक ऑन हायर :</p> <p>(अ) अॅसेट्स ऑन हायर (ब) पुनर्प्राप्त केलेले अॅसेट्स</p> <p>(३) एएफसी कार्यकृतीसाठीची इतर कर्जे (अ) जेथे अॅसेट्स पुनर्प्राप्त केले आहेत तेथील कर्जे (ब) व्यतिरिक्त कर्जे (अ)वरील</p> <p>(४) गुंतवणुकीचा तपशील विद्यमान गुंतवणुकी</p> <p>(१) क्वोटेड (१) शेअर्स : (अ) इक्विटी (ब) प्रिफरन्स</p> <p>(२) डिव्हेन्स व बॉन्ड्स (३) म्युच्युअल फंडांचे युनिट्स (४) सरकारी सिक्युरिटीज (५) इतर (कृपया तपशील द्यावा) (२) अनक्वोटेड (१) शेअर्स : (अ) इक्विटी (ब) प्रिफरन्स</p>	
	(२) डिव्हेन्स व बॉन्ड्स	
	<p>(३) म्युच्युअल फंडांचे युनिट्स (४) सरकारी सिक्युरिटीज (५) इतर (कृपया तपशील द्यावा)</p>	

(५)	वरील (२) व (३) मध्ये अर्थ सहाय्य केलेल्यांचे कर्जदार गट-निहाय वर्गीकरण कृपया खालील टीप (२) पहा.		
वर्ग	तरतुदीची निव्वळ रक्कम		
	प्रतिभूतित	अप्रतिभूतित	एकूण
(१) संबंधित पक्ष **			
(अ) दुय्यम संस्था			
(ब) त्याच गटातील कंपनी			
(क) इतर संबंधित पक्ष			
(२) संबंधित पक्ष सोडून इतर			
एकूण			
(६)	शेअर्स व सिक््युरिटीजमधील (क्वोटेट व अनक्वोटेट दोन्हीही) सर्व गुंतवणुकीचे (चालु व दीर्घ मुदतीच्या) निवेशक गट-निहाय वर्गीकरण - कृपया खालील टीप (३) पहा.		
वग	-बाजार मूल्य/ब्रेक अप किंवा फेअर व्हॅल्यु किंवा एनएव्ही	पुस्तकी मूल्य (तरतुदीचे निव्वळ मूल्य)	
(१) संबंधित पक्ष **			
(अ) दुय्यम संस्था			
[(ब) त्याच गटातील कंपनी			
(क) इतर संबंधित पक्ष			
(२) संबंधित पक्ष सोडून इतर			
एकूण			

** आयसीएआयच्या लेखा-मानकानुसार (कृपया टीप (३) पहा)

(७) इतर माहिती

तपशील	रक्कम
(१) एकूण अकार्यकारी असेट्स	
(अ) संबंधित पक्ष	
(ब) संबंधित पक्ष सोडून अन्य	
(२) फक्त अकार्यकारी असेट्स	
(अ) संबंधित पक्ष	
(ब) संबंधित पक्ष सोडून अन्य	
(३) कर्जाची परतफेड होण्यासाठी मिळविलेले असेट्स.	

टीपा –

- (१) अबँकीय वित्त कंपनी, सार्वजनिक ठेवीचा स्वीकार (रिझर्व बँक) निदेश – परिच्छेद २(१)(१२) मध्ये व्याख्या केल्यानुसार
- (२) तरतुदीचे नॉम्स, अबँकीय वित्त कंपनी (ठेवी न स्वीकारणाऱ्या व न ठेवणाऱ्या) प्रुडेंशियल नॉम्स (रिझर्व बँक) निदेश, २००७ मध्ये विहित केल्यानुसार असतील
- (३) आयसीएआयने दिलेले, गुंतवणुक व इतर असेट्स, तसेच कर्जपूर्तीसाठी मिळालेले असेट्स ह्यांचे मूल्यांकन ह्यांना लागू होणारी लेखा मानके व मार्गदर्शक सूचना लागू आहेत. तथापि, क्वोटेड गुंतवणुकीबाबतचे बाजार मूल्य व अनक्वोटेड गुंतवणुकीबाबतचे ब्रेकअप/फेअर व्हॅल्यु